

Nr 119.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1928 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärd för främjande av sparsamhet bland skolungdomen jämte en i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

Uti en till riksdagen den 20 mars 1928 avlåten, till statsutskottets förberedande behandling hänvisad proposition nr 241, har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, föreslagit riksdagen medgiva, att generalpoststyrelsen må, för främjande av sparsamhet, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer av postmedel till skolungdom i riket utdela mindre penningbelopp insatta å motböcker med postsparbanken, dock högst två kronor å varje bok.

I fråga om utredningen får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I anledning av förevarande proposition har *A. Lindgren* i Örebro m. fl. i en inom första kammaren väckt, till statsutskottet hänvisad motion, nr 308, hemställt, att riksdagen ville med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 241 besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning dels i vilken utsträckning en postsparbankens skolsparkasseverksamhet lämpligen bör bedrivas, dels rörande organisations- och driftkostnaderna för en sådan verksamhet och dels rörande ytterligare i motionen angivna och övriga på frågan inverkan omständigheter.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sin framställning får utskottet hänvisa till motionen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 november 1927 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning ifråga om vidtagande av vissa åtgärder för främjande av sparsamhet bland skolungdomen i riket; och har generalpoststyrelsen därvid anfört bland annat följande:

Ett ur flera synpunkter effektivt och av många enskilda sparbanker använt förfaringssätt vore att tilldela skolbarnen sparbanksböcker med därå insatta mindre belopp. Böckerna torde i allmänhet utfärdas med förbud mot behållningens lyftande förrän efter viss tid. Postsparbanken hade övervägt olika tillvägagångssätt för en eventuell utdelning av postsparbanksböcker åt folkskolebarn. Det skulle kunna tänkas, att böckerna i form av premier tilldelades endast en del barn eller också att en mera allmän utdelning ägde

rum, så att praktiskt taget samtliga barn i viss skola eller skolklass erhöles postsparbanksbok. Postsparbanken hade härom rådgjort under hand med vederbörande hos skolöverstyrelsen, därifrån meddelats, att man där närmast hade sympati för en anordning, genom vilken samtliga barn i en och samma skolklass komme att erhålla en postsparbanksbok, även om beloppet bleve jämförelsevis obetydligt. Det ansåges nämligen, att man på denna väg starkast finge fram sparsamhetssynpunkten, utan att denna skymdes av andra faktorer. Antalet i folkskolorna för år nyinskrivna barn hade beräknats för den närmaste tiden komma att hålla sig vid omkring 100,000. Det vore givetvis icke avsett, att postsparbanken skulle tilldela varje nyinskrivet skolbarn en postsparbanksbok. Först och främst borde från sådan tilldelning undantagas de skoldistrikt, inom vilka motsvarande sparverksamhet igångsatts av någon sparbank. En viss begränsning följde även därav, att postsparbanken i och för en eventuell utdelning av postsparbanksböcker helt naturligt vore hänvisad till samverkan med vederbörande skolråd och lärare, varför endast de skoldistrikt och skolor torde, åtminstone i första rummet, böra ifrågakomma, där sådan samverkan läte sig bekvämt anordna. Intilldess att erfarenhet vunnits, vore måhända dessutom lämpligt, att nu omhandlade åtgärd inskränktes till att avse endast viss landsända eller vissa län, där det av olika skäl syntes särskilt angeläget att främja sparsamhetssträvandena. Generalpoststyrelsen hade under sådana förhållanden tänkt sig, att ett belopp för år 1928 av 50,000 kronor skulle vara tillfyllest för en anordning försöksvis av nu omhandlat slag. Därest å de postsparbanksböcker, som utdelades, insattes 2 kronor per bok, skulle det föreslagna beloppet således medgiva utdelning av 25,000 postsparbanksböcker. Beloppet borde disponeras av postsparbankens vinstmedel för år 1927.

Generalpoststyrelsens förslag har varit utställt för yttrande till *statskontoret* och *skolöverstyrelsen*, vilka icke haft någon erinran att framställa mot den av generalpoststyrelsen ifrågasatta anordningen till sparsamhetens befrämjande.

Departementschefen anför:

»Frågan om vidtagande av åtgärder för skolorns fostran till sparsamhet har länge varit föremål för uppmärksamhet. Jag tillåter mig erinra om riksdagens skrivelse den 31 maj 1910, nr 150, däri riksdagen med anledning av väckt motion hemställt att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida till främjande av ungdomens fostran till sparsamhet åtgärder kunde vidtagas för att befordra sparkasseverksamheten i skolorna. Berörda skrivelse överlämnades på sin tid till 1920 års postsparbankssakkunniga. I sitt den 15 november 1921 avgivna betänkande lämnade nämnda sakkunniga en utförlig redogörelse för skolsparkasseverksamheten samt postsparbankens medverkan till främjande av sparsamhet. De sakkunniga framhöllo därvid, att postsparbanken under hela sin tillvaro sökt verka för sparsamhet bland skolorns ungdom, samt avgåvo ett fullständigt förslag till ordnandet av en utav postsparbanken bedriven skolsparkasseverksamhet. Detta förslag innebar, bland annat, att sparkasseverksamhet i förbindelse med postverkets sparbanksrörelse borde anordnas i skolor, som stodo under skolöverstyrelsens inseende, samt att postverket skulle äga att i viss omfattning verkställa gratisutdelning till skolbarn av ficksparbössor eller att till skolor utlämna s. k. klasssparbössor. Den av generalpoststyrelsen nu ifrågasatta anordnin-

gen återfinnes emellertid icke bland de av postsparbankssakkunniga föreslagna åtgärderna. I proposition, nr 152, till 1922 års riksdag angående omorganisation av postsparbanken och införande av postgirorörelse m. m. anförde dåvarande departementschefen, att frågan om vidtagande av åtgärder för skolungdomens fostran till sparsamhet uppenbarligen vore en angelägenhet av mycket stor betydelse, men att, då frågan ännu icke förelåge i sådant skick, att något definitivt förslag i ämnet kunde framläggas, denna borde bliva föremål för ytterligare utredning, innan densamma underställdes slutlig prövning av Kungl. Maj:t. Postsparbankssakkunnigas förslag föranledde således i denna del icke någon definitiv åtgärd.

Genom beslut den 7 maj 1926 bemyndigade Kungl. Maj:t generalpoststyrelsen att under år 1926 taga i anspråk och såsom driftkostnad avföra ett belopp av högst 15,000 kronor för utgivande av skrifter i sparsamhetsfrågan och för därmed jämförliga åtgärder till främjande av postsparbankens uppgift att väcka och underhålla håg till sparsamhet, varjämte Kungl. Maj:t föreskrev, att, därest medel jämväl framdeles erfordrades för ifrågavarande ändamål, generalpoststyrelsen skulle i samband med avgivande av förslag till driftkostnadsstat därom göra framställning.

Såsom av generalpoststyrelsens skrivelse framgår hava ett flertal åtgärder vidtagits för uppmuntrande och främjande av sparsamheten inom skolorna. Den av styrelsen nu föreslagna åtgärden att å motböcker med postsparbanken, vilka, efter plan fastställd av generalpoststyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen, skola utdelas till skolungdom, insätta 2 kronor per bok, synes ägnad att hos ungdomen väcka sparsamhetsintresse och kan även bidra till utveckling av postsparbankens rörelse. För ändamålet nu erforderligt belopp, 50,000 kronor, torde, på sätt statskontoret föreslagit, böra avföras såsom en postsparbankens driftkostnad. Därest verksamheten finnes böra fortsättas, lära för framtiden erforderliga belopp böra upptagas i driftkostnadsstaterna.»

Såsom framgår av propositionen, har riksdagen tidigare uttalat sig för att åtgärder måtte vidtagas i syfte att främja skolungdomens fostran till sparsamhet. Det nu framlagda förslaget avser att vara ett led i ett dylikt arbete.

I den i ämnet väckta motionen har — med erkännande av det gagn, som ett genomförande av det av postsparbanken framförda uppslaget kunde medföra för vissa trakter av vårt land, exempelvis en del samhällen i övre Norrland, som saknade lokala sparbanker — dock erinrats om vådorna av att genom en ytterligare stegrad konkurrens med vederbörande ortssparbanker spar-kapitalet till förfång för de lokala kreditbehoven i alltför stor utsträckning droges från orten. Utskottet finner dessa synpunkter värda allt beaktande. Redan generalpoststyrelsen har emellertid i sin framställning i ämnet uttalat, att, i den mån lokala sparbanker på ett tillfredsställande sätt sörjt för skolsparkasserörelsen på vissa orter, ingen anledning finnes för postsparbanken att, jämväl där bedriva sådan verksamhet; postsparbanken syntes för övrigt hava ett tillräckligt arbetsfält inom de landsändar och å de orter, där sparbanker antingen icke finnes eller också icke vore i tillfälle att på mera

*Utskottets
yttrande.*

verksamt sätt uppmuntra och tillvarata sparlusten hos skolungdomen. Beträffande själva det nu angivna maximibeloppet 50,000 kronor — avseende utdelning av högst 25,000 böcker — är att också märka, att detta, enligt vad generalpoststyrelsen anført, beräknats med utgångspunkt från att utdelning av sparbanksböcker endast skulle ske inom viss landsända eller vissa län, där det syntes särskilt angeläget att främja sparsamhetssträvandena.

Utskottet anser dock riksdagens medgivande böra tillsvidare begränsas till ovannämnda belopp av 50,000 kronor.

Då utskottet nu anser sig böra förorda, att ett sådant medgivande lämnas generalpoststyrelsen, vill utskottet dock i anslutning till motionen ytterligare framhålla vikten av att ifrågavarande nya verksamhetsgren icke av postsparbanken gives en sådan inriktning eller får så utveckla sig, att den kan komma att leda till olämplig konkurrens om det lokala sparkapitalet. En förutsättning för ett bifall till förslaget får överhuvud anses vara, att konkurrens undvikes med sparbanks eller andra penninginrättningar, som redan för närvarande driva dylik skolsparverksamhet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Lindgrens i Örebro m. fl. ovanberörda motion I: 308, medgiva, att generalpoststyrelsen, för främjande av sparsamhet, må, intill ett belopp av 50,000 kronor och i övrigt i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer, av postmedel till skolungdom i riket utdela mindre penningbelopp insatta å motböcker med postsparbanken, dock högst två kronor å varje bok.

Stockholm den 8 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, J. Nilsson* i Malmö, *O. Bergqvist, C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *J. G. Waller, C. A. Carlsson* i Gävle, *E. A. Hallin, C. I. Asplund, C. Johansson* i Hälsingborg och *C. G. V. Hammarskjöld*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, A. Wiklund, C. R. Jansson* i Falun, *P. Nilsson* i Bonarp, *P. M. Olsson* i Blädinge, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm, *J. Olofsson* i Digernäs och *C. A. Anderson* i Storegården.